

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

Nr. 4

24

IANUARIE

1926

În acest număr: Ungaria bolnavă de Octavian Goga; Liniștea universului, Artratism, Mi-s ochii oboșiți., Eram într'un oraș..., poezii de Victor Eftimiu; Războiul mercenarilor de Alexandru Hodoș; Organizarea proprietăților de Ion Jacob; În cerc vițios de Ion Gorun; Mussolini de Virgil P. Râmnicănu; Ofensiva scriitorilor de Vintilă Russu-Șirianu; Adevărul asupra crizei franceze de P. Gazeta Rimată; Variațiuni aritmetice de Arhimede Ionescu; Insemnări: Eterna poveste; Cenzura; Aplauze scumpe; Polemica augurilor; Dicționarul erorilor; Ruy-Blas, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ No. 10

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Ungaria bolnavă

Ungaria a devenit peste noapte un centru de preocupare generală. Presa europeană, de două săptămâni încoace, discută zilnic resorturile intime ale acestei țărișoare, care pe urma războiului încetase de-a mai fi un factor politic apreciable și începuse a se cufunda în uitare. Un ne mai pomenit scandal o ridică la suprafață acum, și o transformă într'un odios subiect de discuție pe seama tuturor.

Chestiunea falsificărilor de bancnote dela Budapesta e un proces unic în anălele justiției.

Mai mult ca ori când, acest caleidoscop scoate la iveală nu numai dispozițiile sufletești ale unei societăți, ci temeurile șubrede ale unei vieți de stat. E de-ajuns să constați în mod sumar faptul, și să privești dela distanță galeria vinovaților, ca să înțelegi situația și să tragi concluzii definitive. Din primul moment te lămurești, că nu e cazul unor criminali determinați de impulsuri pur individuale, ci că însăși psihologia colectivă e pusă la contribuție, primind astfel păcatul o valoare reprezentativă. Cei cari sunt închiși astăzi, după investigațiile poliției franceze, acolo în capitala de pe malul Dunării, și cei cari sunt bănuși de-a avea relații cu dânsii fac parte din clasa diriguitoare a istoriei ungurești. Subt conducerea unui principe înrudit de-aproape cu fosta familie imperială, o ceată întreagă de aristocrați, înalți dregători ai țării, sunt implicați în afacere. Mai mult: crima s'a urzit la adăpostul organelor de stat, subt oblăduirea șefului de poliție, cu binecuvântarea unui episcop, la institutul cartografic al armatei, cu ofițeri de stat major și cu participarea mai multor înalți demnitari din politica țării. Niciodată nu s'a înregistrat încă o rușine încadrată astfel în oficialitate, coborâtă așa de adânc până în rărunchii unui popor.

Toate explicațiile cari se dau, toate comentarele cari se fac astăzi în parlamentul maghiar sunt penibile deopotrivă. Unii se trudes

să arate că avem a face cu niște simpli infractori, cari s'au certat cu legea ca să-și corijeze norocul. Primul ministru al Ungariei a adoptat această teorie, cea mai comodă la aparență. Întrebarea elementară se pune însă: în ce lumină de moralitate apare clasa conducătoare a unei țări, dacă din rândurile ei se pot recruta atâția oameni dincolo de limita onestității? Ce garanții de existență mai poate servi o astfel de societate, și ce încredere mai poate inspira un asemenea desechilibru moral? Alții, cum e contele Apponyi d. e., atribuie toată povestea unei groaznice maladii sufletești, care-ar fi năpădit moștenirea coroanei sfântului Ștefan pe urma unui război nenorocit și-a unei cluntiri de teritoriu. Bătrânul conte nu-și dă seama, că explicația se întoarce împotriva lui, fiindcă e argumentul cel mai palpabil pentru lipsa de consistență a unei vieți de stat, și că tocmai acest certificat postum justifică necesitatea operației dela Trianon. Se găsec, înfărsit, și alții la Budapesta, cari dau o interpretare cu totul deosebită bandei de falșificatori. Aceștia sunt cei mai mulți, și poate ei sunt mai aproape de adevăr. După concepția lor, principele Windischgraetz și acoliții lui au lucrat sub imperiul unui îndemn patriotic. Nu pentru propria lor bucatărie, ci pentru o imeră națională au ajuns la pușcărie. În acest caz din urmă, chestiunea e poate și mai tristă, fiindcă e un atac direct îndreptat împotriva țării lor. O atmosferă de aventură atât de ridicolă planează asupra bieților magnați, încât ea legitimează cele mai temeinice îngrijorări pentru ziua de mâine...

Totul rămâne să fie limpezit în curând, făcându-ne să vedem mai bine și proporțiile și mobilul acestei imense batjocuri. Din câte se știu pân'acum însă, realitatea apare crudă și implacabilă. Structura interioară a țării din vecini, pătîmînd și astăzi de consecințele unor vechi putregaiuri, nu s'a putut reface încă. Aceleași cauze cari au hotărât de multă vreme prăbușirea monarhiei habsburgice persistă mai departe între Dunăre și Tisa. Poporul unguresc, crescut sute de ani într'o ideologie hrănită de ficțiuni istorice, nu s'a putut regăsi încă pe sine însuși. Vechii noștri stăpâni trăiesc tot în tradiționala amăgire a trecutului, care cu visuri romantice înlocuiește rețetele de normalizare a vieții de stat. Urmarea acestei speciale conformații de gândire a fost și aventura cu Bela Kun, e și aventura de astăzi. Totul e exagerat, totul e fantasmagoric la Budapesta. Dincolo de acest joc, mulțimea se sbate fără busolă și fără posibilitatea de a-și valoriza unele reale calități cu care poporul maghiar e înzestrat. Ca și-acum câteva decenii, nu s'a găsit încă formula de-a face să vorbească în toate trebile publice din vecini însuși glasul de baștină al unor mase populare vrednice de luat în seamă. Diriguită în spiritul de clasă al celor puțini, cum a fost totdeauna, sau apucată un moment în vârtejul dictaturii bolșevice, Ungaria nu și-a croit încă o cale medie normală care s'o scoată la liman. Cochetăria cu agitațiile internaționale i-a hărăzit pe Bela Kun, regimul tradiționalist feudal a culminat în cazul Windischgraetz.

Când scriem aceste rânduri, cetînd zilnic știrile dela gazetă cu țesătura vastă a formidabilei excocherii, ne încearcă o adlere de trecut

și-acum în lumină postumă ne reamintim toate eclipsele morale ale politicei antebelice dela Budapesta. Înțelegem că suntem în plină continuitate, s'ar părea că în afară de legitima amputare de suprafață la dușmanii noștri de odinioară nu s'a schimbat nimic. Din cataclismul mondial n'au putut desluși imperativul realităților. Deacea se stăruie și pe mai departe cu clișeele uzate aplicate astăzi la situația nouă. Deci, în loc de-o pipăire a posibilităților pentru cearea unui echilibru întâlnim aceiaș grandilocvență, în loc de-un aranjament cu toată lumea, la Budapesta avem iredentism. Evident, că în această permanentă intervertire a ordinei morale actuala prăvălire apare ca o inevitabilă consecință logică. Tot așa de sigur se poate face diagnoza și pentru viitor, dându-ne seama de pe-acum, că numai înlăturând cauza va dispărea și efectul...

Când punem în treacăt pe hârtie aceste constatări n'o facem nici cu inima ușoară, nici cu bucuria meschină a unui sentiment de ostilitate, care s'a consumat demult. Pentru noi orice fierbere dela graniță e antipatică, ea devine însă deadreptul păgubitoare din moment ce se poate repercuta asupra stării sufletești a unei părți din populația noastră. În împrejurările cu totul speciale în cari ne găsim, noi nu putem afișa deci altă dorință, decât gândul că măcar această sguđuire catastrofală va primeni în mod radical mentalitatea din vecini, pentru a ne da în loc de-o Ungarie bolnavă — o Ungarie nouă.

Cu o asemenea țară se va putea crea oricând platforma unor relații bune, prietenești chiar. Până atunci, toată situația se rezumă într'un punct de întrebare...

OCTAVIAN GOGA

POEZII

Liniștea universului

*Tăceri stelare culmile inundă
Și Cosmosul, clipită cu clipită,
Extaziat ascultă cum palpită
Nețârmurita liniște fecundă.*

*Crează tot în veci neistovită,
Și sfere noi și-a cugetării undă
Și bietul bob în besna lui profundă,
Egal e tuturoara împărțită.*

*Orcâte cataclisme s'abătură
A dominat și fulgere și ură
Iluminând, senină, înfinitul..*

*Din ev în ev,perpetuându-i mitul,
Planetele în haos intonară
Latenta simfonie milenară...*

Artratism

*Hieronime, frate-al meu
Ne pedepsește Dumnezeu:
Ne-am abătut prea mult din cale,
Din calea trasă de scripturi,
Pe umeri adunăm ocale
Și sare la încheieturi, —*

*Cucernice Hieronim
Îmbătrânim... îmbătrânim!*

*Eu suflu greu, tu sufli greu
Hieronime, frate-al meu!
Prea multe ori am stat la cramă
Gonind codane printre-araci,
Cu vin mustit și cu pastramă
Și-am stins prea multe mii de raci...*

*Acum oftăm și scârțâim,
Cucernice Hieronim!*

*O, frate bun al meu, ce zici?
Nu-i vremea fiertelor urzici?
In iarna ce-și coboară slaba
Lumină, haidem în chilli:
Sugându-ne ca urșii laba
Ne vom topi făclii, făclii...*

*Și astfel, frate (ossana!)
Vom hiberna, vom hiberna!*

Mi-s ochii oboșiți...

*Mi-s ochii oboșiți de-atâtea priveliști minunate. Gândul
Abia de le mai poate cerne demult, de-atâția ani, de-arândul...*

*Sunt mări albastre, liniștite, și mări ce fierb: pe-a lor cenușe
Oștrea fulgerelor dese înfige spada jucăușe.*

*Pe lacuri tinere cu valuri de'nflăcărată ametistă
In dimineți de primăvară eu mi-am purtat privirea tristă...*

*Ca Odiseu, pribeag, visat-am în largul mărilor eline
Și-am plâns pe dealurile sacre, pe colonadele'n ruine.*

*Mi-s ochi oboșiți de-atâtea cetăți de piatră minunate,
De-atâtea chipuri zugrăvite, de-atâtea statui dezgropate...*

*De tine, numai, niciodată privirea-mi n'o să obosească
Iar suflatu-mi te-așteaptă veșnic imens și gol, — să te primească!*

Eram într'un oraș...

*Eram într'un oraș occidental
Pe o seară de Duminică — ții minte?
Fântâni țâșniau în cerul nopții pal
Și i coborau palorile fierbinte.*

*In dosul apelor de argint și foc
In ploile de perle și rubine
Pluteai, chimeră, în fantastic joc
Deși erai alături de mine.*

*Erai cu mine, — însă te vedeam
Așa cum aș fi vrut, acolo'n zare..
Din suflet și din ape-ți împleteam
Cununi de foc și de mărgăritare.*

*Erai cum te doream, erai a mea
In clipa când treceai în joc de ape:
Imagina din care o gonea
Pe cea care-mi era de tot aproape.*

*Fântâni de foc în mine au asfințit
Din clipa când te-am cunoscut mai bine....
Vei fi vreodată cum te-am presimțit
In ploaia de mărgăritare și rubine?*

VICTOR EFTIMIU

Războiul mercenarilor

În șirul publicațiilor răpuse de ucigătoarea criză a tiparului am înregistrat deunăzi o nouă victimă. Revista săptămânală *Cuvântul Liber* a încetat din viață după o lungă suferință, spre regretul profund al tuturor umanitariștilor, cubiștilor și expresioniștilor dela noi. Civilizația română, în curs grăbit de europenizare, a rămas aproape la voia întâmplării. Nu vedem cine ne-ar mai putea consolă!

Scormonind înfrigeratele sale polemici, de-alungul unei agitate existențe, *Cuvântul Liber* ne-a căutat de multeori gâlceavă. Privită din vârful unui program piramidal de înfrățire universală, stăruința noastră îndârjită de a păzi prerogativele sacre ale ideii naționale părea strâmtă, egoistă și, *horribile dictu*, reacționară. Incercarea de a regăsi, printre înoirile pripite ale clipei de față, firul călăuzitor al unor tradițiuni isvorâte din însuș sufletul neamului, era socotită, vrăjmășește, drept o renegare ciobănească o formelor de cultură occidentală.

Acum, când suntem chemați la ultima toaletă a răposatului confrate, ar trebui să stăm adânc îndurerați, și să nu stricăm, cu o împudică și necavalerească satisfacție, dureroasa ceremonie. Ar trebui, cu alte cuvinte, să tăcem. Despre morți, ziceau strămoșii noștri, e mai bine să nu pomenești nimic, dacă nu ai să povestești despre ei niciun bine. Și nici nu e loial să lovești în cineva, care nu mai e în stare să se apere...

Așa vom și face. Vom respecta liniștea recentului mormânt, deși, la dreptul vorbind, nu ni-se poate cere să punem chenar negru, cu acest prilej, caietelor noastre albastre. Nu vom veni să ne bucurăm la groapa *Cuvântului Liber*. Dar pricinele acestui deces ni-se par îndeajuns de interesante pentru a le cerceta. Vom examina dacă vreți, cazul, cum ar zice dl. dr. Al. Vaida, din punct de vedere medical.

Pentru ce a sucombat *Cuvântul Liber*?

Tânăra publicație strânsese în jurul ei, incontestabil, un grup destul de numeros de ziaristi de talent. Indrăsneala, slavă Domnului, nu-i lipsea. Economie de adjective, după cât ne aducem aminte, nu făcea. Nota pamfletară, spre surprinderea multora dintre cei loviți, nu ostenea. În politică, revista îmbrățișase cauza partidelor celor mai avansate, mărturisind mereu o neprecupețită simpatie pentru proleta-

riatul intelectual al oraşelor. În literatură, se declarase pentru cele mai noi modele importate din străinătate. Existenţa ei tipografică, garantată dela început de dl Iacob Rozenhal, largul protector al scrisului românesc, părea pentru multă vreme asigurată.

Şi cu toate acestea, *Cuvântul Liber* a murit tocmai „din pricina greutăţilor materiale, spune anunţul mortuar prin care ni se transmite trista veste. Cum a fost posibil un asemenea sfârşit? Cine i-a dat lovitura de graţie? Cititorii, sau d. Kalman Blumenfeld (succesorul dlui Iacob Rozenhal)? Marele public a refuzat să mai cumpere junele monitor umanitarist, sau generosul Mecena n'a mai vrut să jertfească niciun leu pentru propagarea europenismului la gurile Dunării? Iată întrebarea!

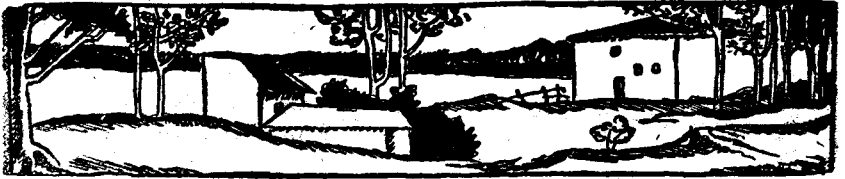
Pentru că, suntem datări s'o mai spunem odată la căpătâiul decedatului, *Cuvântul Liber* nu era al celor cari îl scriau. Tinerescul curaj al colaboratorilor săi, recrutaţi dintre cei mai pricepuţi muşchetari ai călimărei bucureştene, nu era decât o mască de Purim-Bal a teighelei cu piştrui din strada Sărindar. Când am precizat acest amănunt de naştere, vestind că pruncul mântuitor al feciorelnicelor rotative democratice văzuse lumina zilei în staulul de cerneală al atelierelor *Adevărului*, d. Eugen Filotti, şabăsdirectorul *Cuvântului Liber* s'a supărat pe noi, şi a încercat să ne facă mizerii anonime. Lămurirea acestui mic secret de familie a avut însă consecinţe de neînălăturat. Lumea s'a dumirit repede; de subt firma artistic boită a *Cuvântului Liber* au ieşit la iveală urechile dlui C. Grauer (succesorul dlui Kalman Blumenfeld), iar scrisul dlui Eugen Filotti şi al tovarăşilor săi de redacţie n'a mai găsit, încetul cu încetul, niciun răsunset în opinia noastră publică. Până când, într'o bună zi, nici d. Iacob Rozenhal, nici d. Kalman Blumenfeld, nici d. C. Grauer, niciunul dintre patronii succesivi ai atelierelor *Adevărului*, n'a mai consimţit să acopere deficitul financiar de dragul unei idei înaintate, şi ređuta semeaţă a acestuia a fost revoită să capituleze prin foame.

Aci se rezumă tragica soartă a victimei. Dar, mai presus de orice maladie administrativă, trebuie să reţinem, ca o cauză a desnodământului precipitat, împrejurarea că niciunul din nuntaşii angajaţi la *Cuvântul Liber* nu se simţea legaţi de destinele acestui bastard de hârtie. Niciunul nu era la el acasă.

Revenim astfel, spre sfârşitul acestor rânduri calme, desfăşurate fără nicio umbră de răutate, la un vechi *leit-motiv* al părerilor noastre despre rostul presei, pe care am dori să-l vedem săpat pe frontispiciul fiecărei tipărituri din cuprinsul hotarelor României de astăzi: Războaiele moderne nu se mai câştigă cu mercenarii. Unde nu fâlfaie drapelul unei credinţe nu poposeşte niciodată încrederea în biruinţă. Cea mai strălucită idee cade, când e slujită numai de simbriaşi. Iată pentru ce, până şi umanitarismul va rămânea la noi o doctrină osândită, câtă vreme purtătorii ei de steag se vor angaja în biroul de recrutare al gazetelor fără act de naştere din strada Sărindar.

În stânca de granit a vremii nu se poate ciopli cu condeie închiriate...

ALEXANDRU HODOŞ

Organizarea proprietăților

— Instituția cărților funduare în vechiul Regat și Basarabia —

În programul pentru înfăptuirea tuturor dovezilor funduare în vechiul Regat și Basarabia, partea cea mai importantă este creierea unui organism menit să le realizeze. Deci, va trebui alcătuit un mecanism care să muncească. În țările unde s'a realizat până acum sistemul tabular, acest mecanism a fost întocmit după două metode distincte. Grație deosebirei lor, lucrările de înfăptuire a dovezilor funduare s'au diferențiat deasemeni, rămânând însă la ambele metode același rezultat final. Să le analizăm.

Prima metodă este: să se alcătuiască un organism separat pentru îndeplinirea lucrărilor premergătoare, de localizare și de înființare a folilor funduare și a tuturor dovezilor funduare, apoi să se alcătuiască un alt organism separat pentru administrarea și perfecționarea dovezilor funduare create. Organismul d'întăiu dispăre îndată ce și-a terminat lucrările, iar cel de al doilea rămâne să administreze lucrările celui d'întăiu. Această metodă a fost practică mai ales în provinciile imperiului habsburgic în cursul lucrărilor funduare, deci și la noi în Ardeal. Este o metodă veche, prea formalistă, care reclamă mare personal, multe cheltueli și timp de lungă durată. Partea ei vulnerabilă este lipsa continuității și unității în lucrări.

A doua metodă este: să se alcătuiască unul și același organism pentru îndeplinirea tuturor lucrărilor de înfăptuire, de administrare și de perfecționare. În realitate, aceasta înseamnă să se creeze însăși instituția, care apoi la rândul ei conduce și execută toate lucrările. Deci ea creiază, administrează și perfecționează dovezile funduare.

Această metodă a fost practică în țările unde, mai recent, s'a introdus sistemul tabular de evidențare. Ea reclamă personal mai redus, însă mai priceput, oferind mari economii în timp și în bani. Avantajul ei este unitatea și continuitatea în lucrări. Evident, această metodă fiind avantajoasă va trebui practică și în vechiul Regat și Basarabia, cu atât mai vârtos cu cât e mult mai potrivită și condițiilor de acolo. În conformitate cu criteriile ei, va trebui realizată în locul întâiu însăși

instituția, peste întreaga întindere a vechiului Regat și Basarabia, și odată creată ea va conduce, va executa și va administra toată lucrările necesare pentru dovezile funduare.

Această abatere dela felul cum s'au realizat dovezile funduare în Ardeal nu va însemna însă nici de cum o abatere și dela felul alcătuirii instituției însăși. Dacă sunt o mulțime de motive binecuvântate, care justifică abaterea dela felul realizării dovezilor funduare, nu există însă nici unul, care să justifice o abatere dela uniformitatea instituției. Ea va rămâne una și aceeași peste întreaga țară. Înlărgit, nici nu interesează atât etapele prin care rămâne a se trece până la realizarea dovezilor funduare. Important este numai faptul, ca întreg pământul țării să fie evidențiat la fel, de aceeași instituție.

Această uniformitate a instituției reclamă apoi, ca toate considerațiunile cari au patronat organizarea instituției în Ardeal să fie observate întocmai și la înființarea ei în vechiul Regat și Basarabia. La fel ca și în Ardeal, ea va fi încorporată și administrată de justiție, prin organele sale, începând de jos în sus. Judecătorii de ocol vor avea o secție specială pentru oficiul cărților funduare, cari vor sta sub erarhia judecătorei atât ca administrare cât și ca disciplină. Șeful judecătorei de ocol va fi totodată și șeful secției funduare. El va dispune asupra ei și va desemna pe judecătorul care va avea conducerea nemijlocită a secției. Administrarea oficiului și a biroului funduar se va face de conducătorul cărților funduare, care va dispune și de personalul necesar pentru îndeplinirea lucrărilor tehnice.

Întreaga întindere a vechiului Regat și a Basarabiei va fi împărțită în circumscripțiuni funduare, având fiecare câte un oficiu de cărți funduare. Ar fi de dorit, ca circumscripțiunile funduare să cadreze cu circumscripțiunile judecătorilor de ocoale. Astfel, fiecare judecătorie de ocol să fie prevăzută și cu o secție a cărților funduare. Având însă în vedere organizarea judecătorilor de ocoale din vechiul Regat și Basarabia, cu circumscripțiunile lor foarte reduse, realizarea acestui deziderat e aproape imposibil. Aceasta cu atât mai vârtos, cu cât pe de-o parte instituția cărților funduare nu poate fi prea mult decentralizată prin însăși natura lucrurilor, pe de altă parte și din motive bugetare. Se știe, că înființarea și menținerea cărților funduare reclamă un buget considerabil, ceea ce împiedică decentralizarea lor exagerată.

În astfel de împrejurări trebuie să ne împăcăm cu ideea, că în circumscripțiunile funduare din vechiul Regat și Basarabia vor intra 2—3 circumscripțiuni de ocol. Deci, mai multe judecătorii de ocol vor avea un oficiu de cărți funduare, evident încorporat la o anumită judecătorie de ocol dintre cele interesate. Va fi importantă, din punct de vedere al utilității publice, și alegerea judecătorei de acol, unde va fi acest oficiu al secției funduare. Considerațiuni superioare reclamă, ca arondarea circumscripțiunilor funduare să se facă în așa fel, încât să răspundă tuturor condițiilor geografice, de comunicație și de gravitație economică. Oficiul cărților funduare va trebui deci alăturat acelei judecătorei de ocol, care va fi situată într'un centru mai important unde gravitează întreaga circumscripțiune funduară.

Circumscripțiunile funduare cu mai multe circumscripțiuni judecătorești e un lucru cunoscut și în Ardeal. Mai există încă și aici câte un oficiu de cărți funduare, care cuprinde și evidențiază întinderea teritoriului mai multor judecătării de ocol, deși aici a fost tendința să se uniformizeze circumscripțiunile funduare cu cele judecătorești.

Instanțele funduare vor fi ca cele din Ardeal, și anume: Judecătoria de ocol ca instanță primă, Tribunalul ca instanță a doua și Curtea de Apel ca instanță a treia. Evident, cercul de activitate al acestor instanțe va fi altul înainte, și altul după realizarea dovezilor funduare. După realizarea dovezilor funduare, atribuțiunile instanțelor funduare vor fi similare cu cele ale instanțelor funduare din Ardeal. Activitatea lor se va concentra în hotărâri cari privesc administrarea dovezilor funduare. În cursul pregătirii dovezilor funduare însă, activitatea instanțelor funduare va fi redusă, cu excepțiunea instanței întâia, care va avea să conducă și să execute toate lucrările necesare pentru pregătirea dovezilor funduare. Cum aceste lucrări vor fi mai ales de ordin tehnic, ele nu vor putea fi atacate prin apeluri și recursuri. Astfel ele nu vor ajunge în deliberarea instanțelor superioare.

Va fi interesant pentru legiferarea ce va urma în această materie, să grupez aci cercul de activitate al instanțelor funduare în vechiul Regat și Basarabia. Această activitate se poate concentra în trei grupe. Anume:

I. Dispozițiuni de tranzițiune. — Aici se vor concentra normele, cari vor reglementa evidențarea mișcării proprietăților în timpul până la terminarea dovezilor funduare. Dela votarea legii pentru introducerea sistemului tabular în vechiul Regat și Basarabia, până la înfăptuirea dovezilor funduare, va trece un timp, în cursul căruia nu se va putea opri pe loc mișcarea proprietăților. Deci, va trebui găsită modalitatea evidențării circulației pământului și pentru timpul acesta de tranziție. Evidențarea din trecut nu va putea fi menținută nici în timpul de tranziție, deoarece ea ar avea darul să compromită lucrările în curs. Evidențarea interimară a circulației proprietăților în timpul de tranziție se va face de instanța întâia, rămânând să fie luată în considerație la pregătirea dovezilor funduare. Această evidențare, având caracterul mai mult tehnic și tranzitoriu, nu va putea fi supracenzurată de instanțele superioare.

II. Dispozițiuni pentru pregătirea dovezilor funduare. — Aici se vor concentra toate normele, cari vor reglementa lucrările pentru înființarea tuturor dovezilor funduare: (registre, hărți, foaje funduare, etc.) Conducerea, controlul și în parte executarea acestor lucrări va fi în sarcina instanței întâia. Aceste lucrări, — dela natura lucrului, — sunt de ordin tehnic, și abia vor fi controversate juridice. Realizarea lor se va putea face fără apeluri și recursuri, astfel ele nu vor fi supracenzurate de instanțele superioare. Această împrejurare va avea darul să grăbească realizarea dovezilor funduare, deoarece altfel ele ar trebui să treacă prin procedura formală înaintea instanțelor superioare, ceea ce ar însemna o prelungire inutilă de timp.

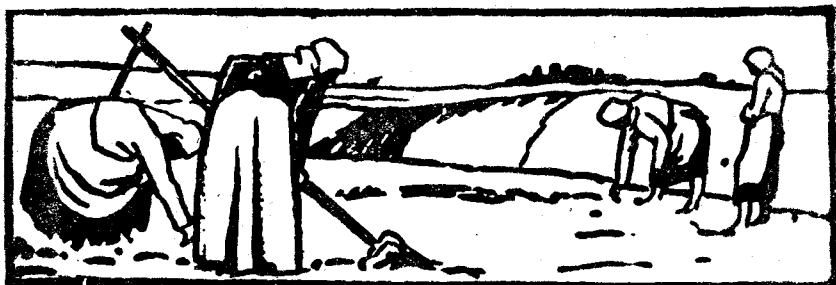
Dispozițiunile acestui grup vor încărcă mult instanța întâia. În schimb, însă, tocmai aici rezidă importanța lucrului, aici este activitatea creatoare a instituției. Aici se vor pregăti toate dovezile funduare menite să asigure evidențarea pământului. Felul cum va acționa instanța întâia va influența mult administrarea de mai apoi a dovezilor funduare. Incontestabil, se vor cere lucrări migăloase, altfel realizarea lor va fi imposibilă.

III. Dispozițiuni pentru administrarea dovezilor funduare. — În acest grup vor fi concentrate toate normele cari reglementează administrarea și perfecționarea dovezilor funduare realizate. Această administrare va fi aceeaș cu cea din Areeal. În alt loc am subliniat necesitatea imperioasă de a se revizui procedura de administrare din Ardeal, fiind prea formalistă. Această revizuire se va putea face în una și aceeaș lege, care va reglementa cărțile funduare în vechiul Regat și Basarabia. ¶

Instituția cărților funduare din Ardeal a fost completată prin direcția generală funduară din ministerul Justiției și prin oficiul cărților centrale funduare, tot de pe lângă ministerul Justiției. Ce era una și ce era cealaltă? Direcția generală funduară de pe lângă ministerul Justiției era supremul for administrativ peste întreaga țară asupra cărților funduare. Aici s'au concentrat toate firele controlului și disciplinei. De aici s'au dat toate directivele pentru conducere și administrare. Oficiul cărților centrale funduare a fost înființat prin legea No. I. din anul 1868. Evidențarea întinderilor ocupate de toate căile ferate, fie publice, fie particulare, precum și de canalizările apelor s'a făcut după o modalitate centralizatoare prin acest oficiu al cărților centrale funduare din Capitală. Aici au fost concentrate toate dovezile funduare asupra obiectivului ce interesează căile ferate și canalizările din întreaga țară.

Până în prezent, nici direcțiunea generală funduară și nici oficiul cărților centrale funduare n'au fost încă înființate la ministerul Justiției din București. Cred că numai greutatea începutului și considerațiunile bugetare au împiedecat înființarea lor. În viitorul apropiat însă, se reclamă de urgență această înființare, care rămâne o garanție evidentă a funcționării normale a cărților funduare existente în Ardeal și a instituirii celor din vechiul Regat și Basarabia.

ION IACOB

In cerc vițios

După lunile călduroase de miere, urmasse deodată o scădere de temperatură conjuga'ă. Redat ocupațiilor lui de toate zilele, el constată zilnic deranjarea tuturor hârtiilor de pe biuroul său. Pierdea ceasuri întregi căutând un act, de care avea numai decât nevoie pentru procesul pe care avea să-l pledeze adoua zi. Se impacientă, trântea condeiele, călimările, pe când ea, neînțelegând cum putea cineva să se enerveze așa, pentru un fleac de hârtie, isbucnea în lacrimi și sfârșia prin a se crede foarte nenorocită.

Pe urmă, toate micile mizerii ale vieții casnice începură, observate pe rând, să le umple viața întreagă. Ușile erau mereu deschise, sticlele totdeauna destupate, la masă când era sare nu era piper, lămpile n'aveau gaz, când aveau gaz n'aveau fitil, când aveau și una și alta nu erau curățate... La masă mereu aceleași mâncări, după vin trebuia să se trimită totdeauna în momentul din urmă, iarcând servitoarea venia cu vinul se observa că nu mai era pâine!

Dacă era vorba să iasă la plimbare, cucoanei îi trebuiau cel puțin două ceasuri să se gătească. La sfârșit, nu se găsiu nicăiri mănușile; când se găseau, însăsfârșit, umbrela era rătăcită...

Erau, într'un cuvânt, atâtea mărunțișuri supărătoare, în cât, încetul cu încetul, ajunseră să nu mai vorbească împreună despre alt-ceva. Ea nu se lăsa, și la toate șicanele lui, răspundea din zi în zi mai îndârjită.

— Ei iacă, îmi zici că nu știu nici-odată unde-mi pun mănușile, ș'acum nu ți le găsești nici tu p'ale tale... Dar bastonul tot eu l-am rătăcit?

— Da, tot tu, că lași băiatul să umble cu toate; — nu vezi de el de loc, uite ce murdar e și azi, și cu un ciorap de un fel și cu unul de altfel... Dă-mi, te rog, o batistă... Ce? Iar nu mai sunt?

— Dacă nu găsesc spălătoreasă! Cine te-a pus să te muți în pustietatea asta de stradă?

— Cine? Dar nu tu ai ales casa?... Uf! Nu mai e de trăit!

— Bine zici.

* * *

După trei ani de căsnicie, tânărul avocat începuse să regrete din adâncul inimei vieața de flăcău.

Auzi! Toată ziua să n'aibă el altceva de lucru decât veșnic aceeaș ciorovăială pentru nimicurile existenței. Nu mai era chip să găsiască un moment ca odinioară, în care să se bucure și el liniștit, nesupărat, de viață și de plăcerile ei.

A! Când era flăcău, cum nu știa el de toate mizeriile astea! În odaia lui singuratică totdeauna erau toate la locul lor. Spălătoreasa îi îngrija rufăria și niciodată nu-i lipsea nimic. La birt avea toate după pofa inimii, vinul totdeauna rece, mâncările totdeauna calde și alegerea nelimitată. Când avea poftă de plimbare, n'avea decât să-și ia pălăria și bastonul. N'avea s'aștepte pe nimeni, și putea să se ducă în voia lui, unde-i plăcea...

Acum, cucoana nu se duce în excursii c'o obosește, la Moși nu vrea să meargă că prea e praf, la Bragadiru... nu-i place berea, Sinaia o plictisește, grădinile o enervează...

O, libertate, libertate, unde ești? Cum nu te-a știut el, prețul atunci când te avea?

* * *

Din toate astea se știe că ese de obicei, la urmă: divorțul.

Sunt plicticoase și formalitățile astea, dar pentru un avocat, prieten cu toți magistrații, merg mai repede, — și pe urmă, întrederea libertății pe care ai avut-o odinioară te însuflețește, ca revederea aproplată a unui loc iubit, depărtat, din care în închipuirea exaltată n'au mai rămas decât niște conture vagi și exagerate, unde realitatea lucrurilor s'a pierdut, s'a șters, lăsând în reliefuri uriașe numai părțile plăcute și transformând astfel o parte de loc ca oricare alta într'un ralu, unde toate sunt așa de frumoase și de încântătoare...

Mai zilele trecute am întâlnit pe tânărul avocat la o berărie.

Sta singur și plictisit la o masă, dinainte cu o cafea pe care nici n'o atinsese, și era atât de posomorât, în cât abia cutezai să-i zic bună seara.

— Al bine că te întâlnești!... Mă plictisesc aci ca în Sahara... Uf! muzica astal...

— Te supără? — îi răspunsei zâmbind. Dar atunci mi se pare că lucrul cel mai simplu ar fi...

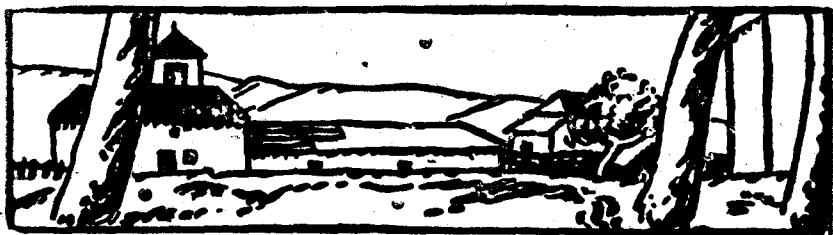
— A, da, da, știu... Dar ce vrei să fac? ce? Am încercat toate, și cu toate mi s'a urât... Și când mă gândesc să mă întorc acasă, în odaia mea goală, pustie, unde nimeni nu mă așteaptă, — prefer orice,

chiar muzica asta. Știi tu ce va să zică scârba sufletească pe care o simți, seara, întorcându-te în pustietatea în care ești singur stăpân și singur rob al urâtului de moarte? Bâjbiți prin întuneric, deschizi ușa, intri... luminarea, chibriturile sunt la locul lor, — dar par'că nu-ți vine să faci lumină în casă... La ce? Lumina mărește pustiul din odăie și din suflet... O știi, de ieri, de alaltă-ieri, de totdeauna... Te arunci pe pat, chemi somnul, și somnul nu vine... Te gândești că mâine o să fie tot așa, și tot așa și poimăine...

O, e grozav, e grozav să fi singur!

ION GORUN

Mussolini

— Italia în 1922 și astăzi —

Un scriitor francez care a vizitat Italia în 1922 scria despre stările de lucruri de atunci următoarele: „Sub pretexte vagi, pentru că „un ofițer sau un polițist luase loc într'un vagon, Sovietul funcționarilor „dintr'o gară oarecare hotăra ca trenul să nu mai plece; în tot momentul, pentru motivele cele mai copilărești, un oraș mare se vedea, „printr'o grevă declarată pe neașteptate, lipsit de mijloace de transport, „de apă, de lumină și de combustibil“.

Pe atunci în toată Italia domnea cea mai mare dezordine; nimeni nu era sigur de viața și de avutul lui. Peninsula întreagă se găsea la cheremul bandelor de sindicaliști și comuști cari își dăduseră mâna pentru a ruina și a bolșeviza țara.

Cuvântul de ordine era ruina generală; apoi, pe această ruină, stăpânirea bolșevică.

Din fericire pentru Italia, reacțiunea provocată de aceste acte anarhice a găsit, în persoana lui Benito Mussolini, pe omul cu mâna de fier, iar voința mulțimei exasperate a știut să-și impună voința sa nestrămutată de a scăpa Italia din ghiarele hidoasei anarhii în care se zbătea.

Astăzi, după trei ani de stăpânire fascistă, — o spune ziaristul Henri Lucas în „Le Journal“ după o lungă vizită în Italia, — domnește acolo cea mai mare ordine. Căile ferate și tramvaiele circulă în modul cel mai regulat, grevele au încetat aproape cu totul, muncitorii își văd liniștiți de munca lor în uzine, pământurile sunt sistematic cultivate, bogăția națională a sporit în mod simțitor, comerțul și industria au luat un avânt considerabil.

Dela starea de ruină și de anarhie în care se sbătea în 1922 din vina guvernelor prea slabe ale dlor Nitti, Giolitti și Facta, Italia, grație lui Mussolini, se găsește astăzi într'o situație înfloritoare.

* * *

Salvatorul Italiei moderne, Benito Mussolini, este fiu de țiran din împrejurimile Romei. Cariera și-a început-o ca învățător, însă curând, fiindu-i orizontul prea strâmt în satul său natal, s'a lăsat de această profesiune. Intrând în politica militantă s'a înscris în partidul socialist, în rândurile căruia, dela început, a ocupat un loc de frunte. Marcel Cachin comunistul de astăzi, întorcându-se la Paris cu doi ani înainte de război dintr'o călătorie în Italia, spunea despre el: „In sfârșit am găsit în partidul nostru, care abundă în oameni de vorbe, și un om de acțiune: Mussolini. Să-l urmărim cu atenție; el „va face lucruri mari în Italia“. Și în adevăr a și făcut!...

Isbucnind războiul, Mussolini, în contradicție cu majoritatea conducătorilor partidului socialist, s'a alăturat acelor care cereau cu înzistență intrarea Italiei în război alături de Franța, dedicându-și întreaga sa activitate și putere de muncă acestei acțiuni patriotice. Iar după intrarea Italiei în război, conștient propagandei sale, s'a înscris printre cei dintâi voluntari, pornind la luptă.

Rănit în mai multe rânduri, Mussolini s'a reîntors din război după încheierea armistițiului, gășind Italia pradă celei mai cumplite zăpăceli, amenințând să arunce țara în fundul prăpastiei bolșevice. Dacă războiul civil nu isbucnise de fapt, el ființă în formă latentă. Masele comuniste fanatizate de indivizi fără patrie atacau zilnic și pe tot întinsul Peninsulei pe orice individ în care presupuneau un fost luptător. Ofițeri, mutilați de război, combatanți, civili purtând decorații erau atacați, insultați, loviți și uneori asasinați. Bande înarmate prădau, devastau și incendiau locuințele și casele cetățenilor.

Această stare de lucruri a provocat reacțiunea firească a celor loviți, silindu-i să se organizeze pentru a-și apăra viața și avutul. Încă din Martie 1919 s'au constituit primele grupuri (*fascii*) de foști combatanți, în scopul de a reacționa cu energie împotriva atacurilor comuniste.

„Fasciile“ acestea au devenit din ce în ce mai numeroase, organizându-se în întreagă Italia, iar Mussolini înțelegând repede ce foloase poate să tragă de pe urma acestor forțe pentru salvarea patriei, s'a pus în fruntea lor, organizându-le în mod unitar după un plan bine chibzuit și metodic. În ceva mai mult de trei ani triumfând, bunul simț al poporului italian, organizațiile fasciste deveniră atât de puternice, încât în Noemvrie 1922 au reușit, prin cunoscutul marș asupra Romei, să cucerească puterea, așezând în fruntea guvernului pe Mussolini.

* * *

Cum a reușit Mussolini să ia puterea în 1922 și pe cine se sprijinește el astăzi? Și-a uzat el forțele în cei trei ani de guvernare absolută, cum se uzează orice guvern oricât de democrat ar fi, sau forțele i-au crescut?

Răspunzând la aceste întrebări, trebuie să constatăm dela început, că Mussolini și-a întărit mult situația în țară, că partizanii lui s'au înmulțit în măsura în care poporul s'a convins de sinceritatea lui în a dori binele țării, și în măsura în care partidele dușmane s'au spulberat în

toate vânturile. Acum trei ani, situația în Italia era următoarea: De-o parte o mână de oameni hotărâți, devotați până la ultimul sacrificiu lui Mussolini, de alta organizațiile muncitorești comuniste, luptând pentru întronarea bolșevismului; iar între ele mulțimea mare a poporului italian, care nu știa încă ce vrea și ce poate Mussolini, nu avea încă încredere în el, dorea însă să fie lăsată să muncească în liniște, urând pe comuniști. Această mulțime, cu toată teama pe care i-o inspira Mussolini, neștiind unde vrea să ajungă acesta, nu se opunea străduințelor lui, ba privea chiar cu oarecare simpatie acțiunea fascistă, sperând dela ea îmbunătățirea ordinii.

Astăzi situația s'a schimbat cu totul. Rândurile fascistilor militanți au crescut în mod considerabil, organizațiile comuniste s'au evaporat, iar mulțimea poporului a fost cu totul câștigată de Mussolini. După datele oficiale, numărul fascistilor înscrși în diferitele grupuri locale era în Noembrie 1922 de 187.000. Acest număr relativ mic de luptători hotărâți a știut să se impue prin forță adversarilor, cu consimțământul tacit și aproape unanim al națiunii, sătulă de anarhie și dornică de liniște și de pace.

După trei ani de guvernare, numărul fascistilor înscrși oficial în diferitele organizații locale se ridică la mai mult de un milion, dintre cari trei sute de mii sunt înrolați în miliția națională, ridicată la rangul de instituție de stat. Miliția, compusă toată din voluntari, membrii cei mai devotați ai partidului, constituie forța ofensivă și defensivă a fascismului. Cu ajutorul ei, el menține ordinea pretutindeni, înăbușind în fașe orice încercare de a o turbura.

În afară de aceste organizații politice ale fascismului, miliția și fasciile locale, Mussolini a mai creat Confederația Națională a Corporațiilor Sindicale, grupând cam un milion și jumătate de muncitori de toate breslele. El se poate deci rezima pe un milion de membri disciplinați înscrși în partid, pe un milion și jumătate de muncitori, în afară de asentimentul aproape unanim al națiunii.

Afară de câteva sute de politicieni din partidele vechi, — liberali, popolari, socialiști și comuniști, — aproape tot restul țării stă la spatele dictatorului. Dușmanii lui mai au încă cadre, armatele de partizani pe cari se bizuiau au dispărut însă aproape complect: atât syndicatele socialiste și comuniste, cât și partidele politice burgheze.

Mussolini se reazăimă, deci, pe o forță colosală, pe încrederea și pe dragostea neștrămutată a aproape întregului popor italian.

* * *

Pentru a justifica cele de mai sus, pentru a arăta de ce poporul italian și-a pus, cu tot entuziasmul, încrederea sa în dictatorul resfrângător de libertăți publice, să schițăm pe scurt ce a făcut Mussolini în puținul timp de când și-a asumat puterea.

Prima sa preocupare a fost restabilirea complectă a ordinii, și în această direcție până și dușmanii săi cei mai înverșunați trebuie să recunoască, că străduințele i-au fost pe deplin încoronate de succes.

Mașinăria statului funcționează azi ca și înainte de război, fabricile lucrează toate, căile ferate circulă regulat, poșta și telegraful servesc publicul în mod tot atât de impecabil ca și în țările cele mai înaintate: Statele Unite, Engllitera, Suedia și Norvegia.

La acest rezultat îmbucurător s'a putut ajunge prin măsurile energice luate de guvern față de funcționarii statului și prin limitarea grevelor, silind pe muncitori să muncească iar pe patroni să le plătească munca în mod echitabil. Prin această politică energetică față de muncitori și de patroni s'a obținut că, de unde în 1920 au fost în Italia 2070 greve, cuprinzând 2.312.000 muncitori și făcând să se piardă 30·5 milioane zile de lucru, în 1924 numărul grevelor s'a redus la 260, numărând abia 81.000 de greviști, pierderile în zile de lucru nefiind decât de o jumătate de milion, iar în curând, când se va fi terminat complet marea operă de legiferare muncitorească, nu va mai exista posibilitatea nici unei greve, orice conflict rezolvându-se repede și în mod echitabil de către tribunalele instituite *ad-hoc*.

A doua preocupare a lui Mussolini a fost combaterea șomajului, în care scop a întreprins mari lucrări de utilitate publică, dotându-le în chipul cel mai larg. Italia suferea de multe lipsuri, regiuni întregi fiind lipsite de șosele, de căi ferate, de industrie, pământurile fiind părăsite și nelucrate. Motivul acestei stări de lucruri stătea în faptul că regimul vechi se interesa în deosebi de regiunile bogate și populate de numeroși alegători, lăsând regiunile mai puțin populate în părăsire. Mussolini, dorind să vie în ajutorul acestor provincii, situate mai ales în sudul Italiei și să facă să înceteze în acelaș timp și șomajul, a dotat țara cu legi speciale, îndemnând la împlinirea tuturor lipsurilor acolo unde se simțea nevoie.

Aceste legi silesc pe proprietarii de pământ să se înțeleagă între ei pentru a îmbunătăți pământurile lor. Statul la rândul său a întreprins vaste lucrări. Pretutindeni, chiar în Sicilia și Sardinia, se construiesc șosele, se amenajează forțele hidraulice, se întind rețele de energie electrică, se împăduresc coastele munților. S'au cheltuit miliarde cu aceste lucrări și alte miliarde sunt prevăzute în bugetele viitoare.

Chestiunea financiară a fost de asemenea rezolvată de regimul lui Mussolini, lucrându-se cu multă pricepere și energie la asanarea finanțelor Italiei, pe bază de economii și de sporirea impozitelor. Rezultatul obținut în trei ani de muncă neîntreruptă îl vedem astăzi în faptul, că deficitul de 15 miliarde 760 milioane lire pentru exercițiul anului financiar 1921—22 a făcut loc unui excedent de 2 miliarde 76 milioane pentru exercițiul 1924—25. Pentru a obține acest rezultat surprinzător, s'a remaniat aproape complet sistemul de impuneri, sporindu-se în acelaș timp numărul contribuabililor prin impunerea țărănilor de a plăti un impozit agricol, și urmărindu-se fără cruțare toți fraudatorii cari căutau să se sustragă dela plata impozitelor.

Toate aceste reforme au avut drept urmare reducerea datoriei publice și a circulației fiduciare, precum și menținerea cursului lirei față de dolar, și în acelaș timp scăderea dobânzilor. În rezumat, Mussolini, în trei ani de guvernământ, a restabilit ordinea în țară,

a desființat șomajul, a realizat mari lucrări de utilitate publică, a asanat finanțele, stabilizând lira, sporind lefurile funcționarilor și scăzând dobânzile.

* * *

Mussolini, doborând un regim putred, se sforțează deci, pe toate căile, să clădească un alt nou, sănătos și durabil.

După experiențele făcute într'un trecut îndelungat, el privește cu dispreț așa zisa democrație și sufragiul universal, având cu totul alte concepții despre temeliile pe care trebuie să se razime statul puternic și autoritar, pe care vrea să-l întemeieze.

Statul fascist rezultă din absorbțiunea statului legal și constituțional de către partid. Fapt de remarcat, revoluția dela 1922 a lăsat să subsiste toate organele guvernamentale și legislative cari dirijau națiunea, însă, alături de aceste organe, s'au suprapus acelea care conduc partidul.

Marea forță a lui Mussolini stă în încrederea pe care o are în sine însuși, încredere pe care a reușit s'o comunice și mulțimei, mai ales celor țărănești și mijlocii, înfricate de propaganda de fapt a comunistilor și văzând în Duce pe făuritorul prosperității de astăzi a Italiei. Dacă nu toți au pentru el pasiunea mistică militanților fascismului, majoritatea națiunii nu-i precupește simpatia, atribuindu-i lui tot binele făcut, iar răul subalternilor. Și această simpatie merge atât de departe încât, cu toate că presa este încătușată, cu toate că dreptul de asociație și de întrunire nu mai există de fapt, nicio rezistență serioasă nu se ridică din sânul poporului italian: poporul s'a resemnat cu această eclipsă a libertății.

Concluzia ?

Asumarea puterii de către Mussolini a fost în asentimentul marelui majorități a poporului italian, activitatea sa în cei trei ani de guvernare este de asemenea în asentimentul acestei majorități, mulțumită faptului că, grație acestui om de extraordinară energie, Italia și-a recăpătat liniștea atât de necesară după marile încercări ale războiului și acele tot atât de mari din primii ani după încheierea păcii.

Ceva mai puțină libertate personală ?

O parțială și vremelnică încătușare a libertăților publice ? Desigur.

Poporul le suportă cu voie bună, atât timp cât aceste restricții sunt în folosul lui și al țării.

VIRGIL P. RÂMNICIANU

Ofensiva scriitorului

O serie de constatări semnificative pot fi făcute de oricine:

Toate teatrele sunt pline, dela fotoliul de orchestră la galerie, cu o serală regularitate.

Mai cu seamă în ultimul timp, un fel de vad al rampei s'a săpat în curentul pestriț al publicului, un vad categoric și solid. A căzut chiar acel capricios și empiric eclecticism, care conducea odinioară pasul spre teatru al spectatorului român.

Se mergea odată la teatru pentru cutare sau cutare piesă. Astăzi publicul se duce la teatru pentru spectacol, pentru teatru.

Luciul rampei, cortina, au intrat în spiritul lui, ca o necesitate moșală mai mult.

Așadar, asistăm la o incontestabilă victorie a artei dramatice.

Arta sunetului și a armoniei trage alături o paralelă, a cărei izbândă e poate și mai bogată. Opera e mai populată ca o sală de întruniri publice. Concertele gem de lume.

Gustul pentru muzică a cucerit marele public. Toți cetățenii României Mari au devenit melomani.

Dacă, prin însuși caracterul lor (manifestare mai închisă și mai puțin la dispoziția buzunarelor modeste) pictura și sculptura nu însciră o victorie de aceeaș proporție, sunt totuși departe de povârnișul declinului. Expozițiile numeroase sunt spornic vizitate și, cu toată criza materială care strânge baierile pungilor, nici un pictor și nici un sculptor nu se poate p'ânge că l'au ocolit cumpărătorii.

Deci, o bună parte a factorilor culturali sunt în plină ascensiune. Pentru toți aceia cari așează cultura la locul ce i se cuvine, constatările acestea sunt un prilej de rară satisfacție.

Dar, alături de victoriile enumerate, asistăm cu tristețe la un fenomen ciudat: scriitorul și cartea, ca niște biete cenușărese, au rămas desculțe după sobă, în timp ce surorile lor mai mici învărtesc la balu vieții valsul avântat al succesului.

De ce scriitorul, al cărui rost în civilizația unui popor este, prin adâncime și caracter, mai însemnat decât al oricărui factor intelectual, se găsește azi la noi într'o situație minoră?

Marele public este un mulaj docil și maleabil, dar are la fie care epocă un indice special în virtutea căruia poate fi frământat.

Teatrul și muzica au descoperit taina acestui indice și au învins.

Au descoperit în sufletul hărțuit de trecutul măcel, în spiritul contractat de gravele clipe ale primejdiei cotidiene, o mare nevoie de detență și o necesitate de plăcere cât mai ușoară.

Atunci, spectacolul și audiția variată s'au adresat acestor nevoi, au bătut fierul cât a fost cald.

Teatrul, muzica (și chiar umilul cinematograf) au umplut golul, pe care l'au pătruns cu justă intuiție, în sufletul publicului.

Erau două elemente de care trebuiau să fie seamă: *varietatea* spectacolului și a audiției, pentru a împlini necesitatea unei plăceri ușoare și *atractive*; *încrederea* în manifestările genului respectiv.

Pentru a câștiga încrederea publicului, au părăsit vechiul sistem de surogate și au dat reprezentații bune; pentru a le varia au făcut sacrificii, au perseverat cu energică persistență, până ce publicul a fost prins.

Ofensiva spectacolului a cucerit o mare izbândă.

Unde e ofensiva scriitorului?

Cu câteva interviewuri și anchete, mai mult sau mai puțin spirituale, nu se descopere acel indice tainic, în virtutea căruia publicul, acest docil mulaj, poate fi frământat.

E timpul ca scriitorul să câștige *încrederea* printr'o producție adâncă și intensă, e timpul să se gândească *la rostul său social*.

Se poate întâmpla, ca în aceste elemente să zacă posibilitatea de succes a *ofensivei scriitorului*...

V. RUSSU-ȘIRIANU

Adevărul asupra crizei franceze

Pentru Franța politică, începutul acestui an nu aduce nici un fel de armistițiu și nici o epocă de odihnă. În marile laboratorii de idei, cari într-o țară de adâncă civilizație sunt: pe de o parte Parlamentul și pe de alta opinia publică, se lucrează intens. Fiecare pare conștient de greutatea momentului și de îndoița răspundere a unei generații întregi, în fața trecutului și în fața viitorului.

Ingrijorare nu înseamnă însă neîncredere, după cum o situație grea nu înseamnă o situațiune pierdută. Și de fapt, privite cu obiectivitate și cu liniște, atât problemele financiare cât mai ales acele de politică internațională, cărora Franța trebuie azi să facă față, nu depășesc prin nimic puterile reale ale țării. De ce atunci această fază de criză, de ce această înămolire momentană și aparentă a aparatului ei politic? Răspunsul îl vom găsi ușor în singurul element care poate explica totul, și care este cel adevărat: elementul psihologic.

Franța nu lichidează acum numai greutățile războiului și moștenirea păcii; ea lichidează, ca la o scadență fatală și inexorabilă, iluziile în cari a trăit din ziua care a urmat victoriei de pe Marna. Ea a crezut în victorie ca într-o divinitate atotputernică și binefăcătoare. Acestei divinități i-a sacrificat, fără rezerve și fără nicio reticență, tot ce a avut mai bun ca forță vitală și ca forță economică. Și nicio clipă, în avântul ei nelimitat de jertă, nu s'a îndoit că pacea va însemna ceasul cel mare al reparațiunii, pe cât de drepte pe atât de întregi.

Pacea a venit, și una câte una iluziile s'au risipit, fără ca Franța să poată înțelege, cum pe ruinile cari au dus-o la victorie nu răsarău decât amăgiri.

În locul unei Germanii înfrântă, redusă ca putere politică și ca însemnătate economică, încercuită de teama și de neîncrederea Europei, mântuită de primejdia hegemoniei sale, ea a văzut ridicându-se, încet dar sigur, o altă Germanie, păstrând în cadre noi sufletul ei de totdeauna, mai bogată și mai productivă ca oricând, reintrând în concertul puterilor mondiale ca un prestigiu care îi dă dreptul să joace un rol de primul plan.

În locul alianțelor trainice, care să apropie și pe mai departe pe aliații de ieri, Franța s'a văzut, într'un moment dată aproape izolată, întăinind rivalități britanice în Siria și în Orient, ca și în Europa, sau toate urmările unei rezerve de multe ori neamicale a Americii, de câte ori era vorba de dezarmarea forțelor teritoriale sau de câte ori problema reparațiilor se agravă.

Franța a crezut, ca într'o formulă magică, în sentința proclamată din ziua tratatului dela Versailles: „l'Allemagne payera.“ În concepțiunea ei, dreptă poate ca ideile morală însă depărtată de realitate ca posibilitate politică, toate ruinele războiului, toate greutățile imense ale unui tezaur grevat de datorii de zeci de miliarde, și chiar toate urmările unor netăgăduit greșite metode financiare, trebuiau să dispară ca prin minune, grație anualelor rate ale reparațiilor germane. În locul acestor remedii scontate: rezistența Germaniei, falimentul ei aparent din 1922, lupta din Ruhr, și în cele din urmă planul Dawes, ultimă rămășiță din ceiace trebuiau să fie prestațiunile puterilor înviate.

Franța a mai crezut apoi în dreptul moral al victoriei; conferind națiunii care a contribuit cel mai mult la ea o atmosferă de recunoștință și de pietate, în virtutea căreia o încordare unanimă de solidaritate a lumii civilizate să înconjoare și să ajute toate eforturile ei. Cât de neașteptate au fost pentru ea privirile de neîncredere ale celor cari o acuzau că reprezintă militarismul și imperialismul european, și cari nu vroiau să admită avântul ei după război! Și cât de greu a putut ea să se pătrundă de realitate, atunci când, tratând-o ca pe un debitor de puțină încredere, finanța americană i-a refuzat concordatul solicitat la Washington.

În aceste iluzii Franța a trăit șase ani de zile. Partidele politice, cel puțin cele cari reprezintă ordinea socială actuală, și le-au însușit în programele lor, infiltrând în păturile adânci ale poporului o convingere despre situația politică și financiară a țării, alta decât cea adevărată. Dacă au diferit în ceva, ele au diferit în metodele pe care le propuneau: în fond însă acțiunea de naționalism intransigent a blocului „dreptei“, ca și aceea de acorduri mai elastice și de concesiuni eventuale ale „stânger“, se înteneia pe aceleași presupuse realități și pe aceleași elemente considerate ca invulnerabile. Cei dintâi, cu metode tari, pretindeau mai mult, pentru a avea de unde arunca leș; ceilalți începeau prin a face concesiuni, sperând a putea ajunge astfel la o formulă care totuș să răspundă unor așteptări unanime.

Încetul cu încetul însă iluziile se rispeau. Dacă clasele diriguitoare începeau a întrezări adevărul, le era însă imens de greu să-l mărturisească națiunii. Poporul era obosit de luptă, obosit de a face eforturi, obosit de a mai contribui la orice încordare nouă. Legenda războiului și a militarismului a fost ușor speculată de cei cari fac din demagogie o profesiune, și astfel balanța politice interne s'a apărât hotărât spre oamenii și grupările cari căutau formulele cele mai atrăgătoare. Și totuș, oricât de obosiți ar fi fost nervii poporului și oricât de dornic și de primitiv ar fi fost el pentru morfina care

i se turna cu dărnicie, bunul simț și echilibrul minunat al rasei au îngrădit curentul cel nou. Forțele s'au egalat aproape, și de peste un an, într'o frământare de neînchipuit, ele se macină într'o luptă surdă și în aparență sterilă.

În timpul acesta, greșeli noi s'au comis, tabla valorilor sociale și morale părea a se fi revizuit, după cum direcțiunea totală a politicii franceze părea a se fi schimbat.

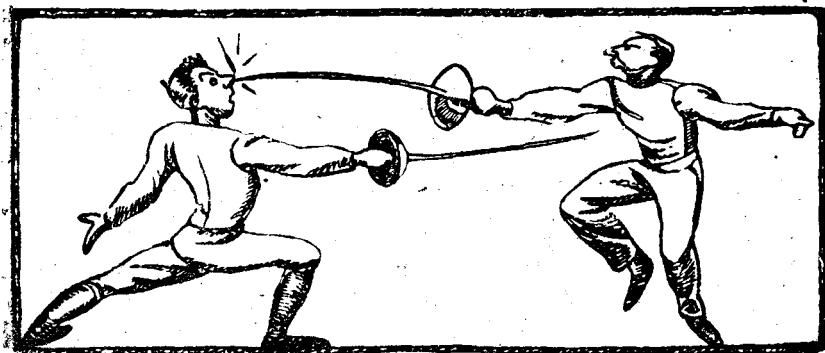
Și totuși nu este așa. Anul acesta și jumătate de luptă nu este pierdut, căci a însemnat epoca în care, în laboratorul opiniei publice, iluziile se evaporau, în vreme ce, în laboratorul parlamentar, se întrezăreau răspunderile și se precizau îndrumările noi.

În orice altă țară din lume, o asemenea lichidare totală a unei ideologii colective s'ar fi tradus printr'o primejdioasă și lungă depresiune a națiunii. În Franța, ea corespunde unei grele dar rodnice controversă intelectuale, ale cărei ceasuri de „criză” și de „înnămolire” aparentă nu sunt decât ceasuri de verificare, de precizare și de îndrumare.

Rodul acestei munci va fi bilanțul, de astădată exact, al greutăților cari înseamnă pasivul, și al posibilităților cari reprezintă activul unei națiuni. Și cum forțele ei creatoare sunt mult mai mari, Franța, odată pornită pe calea realităților politice și economice, va găsi ușor mijlocul să alunge, printr'o nouă epocă de strălucire, o eclipsă de-o clipă.

Paris, Ianuarie 1926.

P.

GAZETA RIMATĂ

Variațiuni aritmetice

*Acum opt ani... sau nu știu cât,
Nu pot să spun numai decât,
Nu s'auzeau pe-aici suspine,
Și lui Ghiulucă-i mergea bine.
Privea cu ochii lui senini
Pădurile din Bădăcini,
Avea partid (nu se discută!)
Și partizanii lui: o sută...
Mergeau nepoții lui Maniu
Cu „Mercedès-“ ul la Sibiu,
Dragii de ei, un an și-o vară
Au fost stăpâni pe-un șfert de țară!*

*Dar anii sunt pustii, și grei,
Pentru un trist și vechi holtei..
Maniu, flăcău într'o ureche,
Porni să-și caute pereche.
Întâi cu loșca a jucat
Un ciardaș mic, nevinovat*

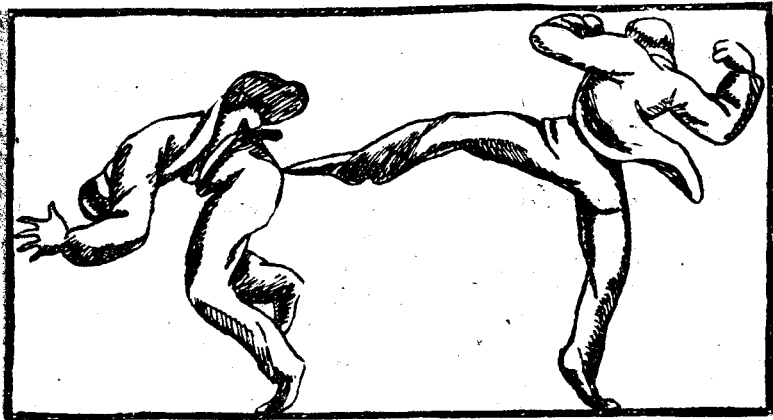
*Cu Lupu dela „Aurora“
A încercat să'ntindă hora,
Și-ăpoi l-a invitat la dans
La Mediaș, pe domnul Hans,
Și-a învățit (ca la teatru)
Un vals în tact de trei pe patru...*

*Și, cum era cam ostenit,
Intr'un târziu s'a odihnit;
Stătea acum culcat pe iarbă,
Când apărû un om cu barbă...*)
S'au salutat, s'au cunoscut,
S'au contemplat și s'au plăcut,
S'au cununat, și casa nouă
Au împărțit-o pe din două.
Deci, fiecare, cum vă spui,
Se plimbă cu șefia lui.
Ca să nu fie strâmbătate,
S'au înțeles... pe jumătate!*

*Menajul însă merge greu,
O știi și tu, o știu și eu,
Duetul, vail nu reușește,
Și suta 'ncet se risipește,
Și zerurile i se duc,
Ca toamna frunzele de nuc.
Amarnic suflă vântul rece,
Din sută au rămas vreo zece,
Iar eu tot stau și socotesc,
Și nu pot să mă dumiresc:
Sunt două jumătăți... Le leg...
Și tot nu fac un om întreg!*

ARHIMEDE IONESCU
— specialist în calcule
integrale —

*) N. Iorga

INSEMNĂRI

Eterna poveste. — E povestea fuziunii, o cunoașteți... Datează de pe vremea strămoșilor noștri Adam și Eva. Atunci, grație intervenției mijlocitoare a diavolului travestit în șarpe, fuziunea a reușit.

În politică, operația e, ni se pare, mai anevoioasă. Sunt șase ani decând, pe pământul României întregite, partidul național caută să realizeze o contopire care să-l readucă în paradisul pierdut al puterii. Și contopirea nu se poate face!

E drept însă, că fructul oprit trebuia să-l culegă, de data aceasta, d. Iuliu Maniu...

Cel mai mare dușman al amorului rămâne, fără îndoială, pertractarea. Se desvâluiesc, cu acest prilej, atâtea slăbiciuni de intimitate și atâtea taine prozaice, încât însuflețirea primelor elanuri se răcește, pe cenușa timpului, mai înainte de a fi isbucnit la suprafață. Așa se întâmplă acum, când, — dacă ar fi să credem ce scriu unele gazete, — încă tot se mai tratează o unire a partidului național cu partidul țărănesc. S'a discutat atât de mult asupra zestrei pe care o aduce fiecare, s'au luat în desbatere, cu atâtea

dovadă de reciprocă neîncredere, condițiunile amănunțite ale viitorului menaj, încât, în locul dulcelui mister nupțial, răsar din toate părțile semnele de prematură nemulțumire ale unui divorț anticipat.

Ne-am plâns de-atâteaori, că situația noastră ingrată de publicație săptămânală nu ne îngăduie să urmărim zi cu zi, și ceas cu ceas, peripecțiile acestor tribulații matrimoniale ale partidului național. Am lăsat bucuroși această desagreadibilă sarcină pe seama presei (tot naționale, se înțelege!) domiciliată în strada Sărindar. Din gura plină de cerneală a acesteia aflăm acum, că înțelegerea dintre cele două partide ar fi cam compromisă...

Surprizele, desigur, nu sunt niciodată excluse. Judecând însă lucrurile în mod normal, acest sfârșit vine ca o concluzie logică a unei situațiuni clarificate. Partidul țărănesc, în privința raporturilor sale de opoziție comună cu partidul național, a dat dovadă de o îndelungată și laudabilă răbdare, supunându-se cu bunăvoință unei lungi serii de capricii epistolare, și consimțind să reia târguelile de colaborare ori de câteori partea ad-

versă mărturisea un regret cât de slab pentru întreruperea lor. Drumurile ambelor grupări au umblat, mult timp, în mod paralel. Dar mâinile, cari se îndindeau din mers, nu s'au atins. Astăzi drumurile s'au întretăiat. Frunzașii, cu accese de prietenie intermitentă, nu mai urmăresc acelelea obiective.

Răspântia cea mare a fost actul de renunțare la tron al principelui Carol.

Partidul țărănesc, trebuie să recunoaștem, a adoptat în această delicată chestiune o atitudine cumpătată și serioasă, examinând cu sânge rece gravitatea momentului, și gândindu-se în primul rând la interesele superioare ale țării, cari nu îngăduiau nicio agitație de prisos asupra unui capitol definitiv încheiat. În sensul acesta, partidul țărănesc a făcut declarațiuni categorice și a tras ultimele consecințe ale punctului său de vedere.

Nu tot așa a procedat partidul național, care atât prin ieșirile desarticulate ale dlui N. Iorga, cât și prin campania deschisă prin ziarele sale mai mult sau mai puțin clandestine, a arătat prea limpede, că înțelege să dea un ascuțiș politic abdicării principelui Carol, arătând intenția sa de a-și căuta norocul pentru viitor din combaterea frenetică a unei hotărâri luate de însuși Regele.

Nepotrivirea de atitudini nu e numai aparentă. Ea nu se referă la o chestiune secundară, a metoadelor de propagandă politică, ci privește marea problemă a destinului României. Mai e posibilă o unire sinceră și statornică între două partide, cari, în o cotitură atât de însemnată a vieții noastre de stat, au avut două înțelegeri opuse despre datoria lor față de țară?

Acum, nu-i mai puțin adevărat, că eterna poveste ar putea să reînceapă... Noi nu credem însă nici acum, cum n'am crezut niciodată, în desnodământul ei fericit.

Cenzura. — Asociațiile noastre de presă au protestat încă odată împotriva cenzurii. Toate argumentele au fost invocate în favoarea acestui protest. Și mai puteau fi invocate și altele.

În ochii multora dintre noi, cenzura e, neapărat, o instituție antipatică. Emblema ei caricaturală e înfățișată prin foarfeca cu care a fost botezat cândva distinsul publicist Kalman Blumenfeld. Cenzura, se zice, sugrumă libertatea scrisului. Suprimă orice posibilitate de control din partea opiniei publice. Oprește, cu brutale zăgazuri, circulația fecundă a ideilor. Impiedică progresul civilizației umane, și constituie un atentat asupra cugetării însăși.

... Și așa mai departe. Frazele le cunoașteți. Au fost cu prisosință risipite prin gazete. Au răsunat chiar, nu demult, într-o ședință a Parlamentului, unde s'a vorbit cu multă emoție despre încercarea guvernului actual de a găti presa poporului.

Să admităm, deci, că dreptul lui Albert Honigman de a avea păreri, — și de a le transmite mai departe prin mijlocirea tiparului, — e cea mai prețioasă cucerire morală a veacului acesta. Să presupunem, chiar, că drăceasca născocire a lui Gutenberg nici n'a avut alt scop, decât să pună la îndemâna dulcelui frate al lui Emil Fagure un mijloc cât mai perfecționat pentru a arăta ce gândește el despre treburile publice. Constituția, cucoană generoasă, ocrotește acest drept. Liga drepturilor omului veghiază ca el să nu fie nesocotit.

Dar, luând drept bune toate aceste afirmări — dintre cari unele sunt cam hazardate, — tot n'am avea dreptul să punem o concluzie pripită și să hotărâm că nimeni n'are voie să se amestece în treburile gazetărești ale unor negustori de știri mincinoase. Nici o problemă nu se poate judeca în deplină cunoștință de cauză privind-o numai pe e

parte. Toate medalile din lume au două fețe. Așa se petrece și cu medalia care reprezintă, în închipuirea noastră, libertatea mult cântată a presei. Pe prima față, o mână anonimă a cioplit profilul acvilin al lui Albert Honigman. Să-l admire cine are plăcere! Să ni-se dea voie însă să vedem și noi, pe fața cealaltă, imaginea patriei noastre în primejdie...

Mai există deci, pe lângă dreptul lui Albert Honigman de a avea păreri, și de a le exprima în libertate, și dreptul statului de a se apăra împotriva oricărei încercări de a-l abate din liniștita lui dezvoltare. Ce facem, cu alte cuvinte, când cele două drepturi se ciocnesc? Unde e limita unde ele se întâlnesc? Trebuie să fie o modalitate de apreciere. Cenzura nu e bună? Să găsim altceva.

Poate, că simpla suprimare a unor anumite tipărituri insalubre, al căror scop e îndoielnic și în fruntea cărora nu se găsește nimeni, n'ar fi decât o măsură de igienă socială.

Vom vedea. O soluție trebuie să fie...

Aplauze scumpe. — Am publicat într'unul din numerile trecute al *Tărei Noastre* lunga listă a așa zișilor studenți români, cari primesc bursă din partea guvernului francez. Dintr'o simplă aruncătură de ochi, fără să fie nevoie de o cercetare mai amănunțită, a ieșit la iveală, că aproape optzeci la sută din acești tineri favorizați de soartă, pregătiți pentru a îndeplini funcțiunile intelectuale ale României de mâine, sunt evrei: din vechiul Regat, din Basarabia, și câteodată, chiar din Galiția.

Desoperirea noastră, cum era de așteptat, a produs multă valvă. Oamenii de bună credință au simțit numai decât pericolul. Unii, mai impresionabili, s'au revoltat. Toată opinia publică românească a tresărit, pâl-

multă de realitate. Era, într'adevăr, o rușine insuportabilă!

Cum se întâmplă însă mai totdeauna în indulgența noastră țară, indignarea celor dintâi momente s'a răcit repede, și atenția cititorilor de gazete a fost atrasă în altă parte. Preocupările noastre, din păcate, au răul obicei de a nu se putea concentra a-mai multor subiecte deodată. Problemele la ordinea zilei se succed cu iuțea de caleidoscop. Într'o ședință oarecare a Camerei, d. N. Iorga a încercat o diversiune, interpellând guvernul asupra unui alt soi de burse distribuite favoriților regimului actual, și scandalul a fost înăbușit.

Iată însă, că prilejul de a se face complectă lumină în această chestiune s'a arătat din nou. D. N. Iorga, interpellatorul de deunăzi, se găsește acum la Paris, și ar putea să cerceze la fața locului, cum se face, că aproape toți studenții români ajutați de guvernul francez sunt evrei: din vechiul Regat, din Basarabia, și câteodată chiar din Galiția. Această operă de clarificare nici n'ar fi fost atât de dificilă, căci bursele cu pricina au fost împărțite de un domn Mar. Rocques, conferențiar la Sorbona, pe care nu numai că d. N. Iorga îl cunoaște, dar l'a recomandat special pentru această însărcinare.

Ei bine, suntem constrânși să spunem, că prezența la Paris a dlui N. Iorga n'a limpezit nimic. D. N. Iorga n'a cerut nimănui nici o explicație și n'a intervenit nicăeri pentru ca rușinea să fie înlăturată. Mai mult decât atât. Crezând, că ar putea fi vorba de o primejdie (exces de prudență!) burserii „români“ ai guvernului francez, șapte sute de Rosenbergi și de Kaufmani, s'au grăbit să-l primească pe d. N. Iorga cu aplauze (în ropotul lor se auzea răsunetul metalic al recunoștinței în valută forte) și dl N.

Iorga n'a mai zis nici pis. *Adevărul*, bine informat ca totdeauna, a adus ecoul acestei dezinteresate manifestații de simpatie, și noi am înțeles.

La dreptul vorbind, ne cam așteptam la așa ceva. Odată ce vanitatea sa e bine lingușită, d. N. Iorga e mai inofensiv ca o muscă. Dar, acum, ne întrebăm: cum rămânem cu obrazul României? Suportăm mai departe rușinea?

Polemica augurilor. — De-alungul străzii Sărindar, unde sunt instalate, după cum știți, teighelele preseii de negustori, s'a pornit de câteva zile o zăvanie mare. La început, abia s'au putut distinge câteva mârâituri amenințătoare. În scurtă vreme însă, au început să circule, dela un trotuar la altul, tot soiul de vorbe de rușine, pe cari pricepeți foarte bine că nu suntem în fericita situație de a le reproduce. Însfârșit, de vreo trei zile încoace, ostilitățile s'au înțesit, diapazonul injurăturilor s'a ridicat până la încălțmi nebănuite, și adversarii nu se sfiesc să-și arunce în cap, cu o egală satisfacție, conținutul rău mirositor al unor vase suspecte.

Ce s'a întâmplat?

S'a întâmplat că bătaioasa *Luptă* a intrat în polemică (așa se zice) cu *Adevărul* de peste drum. Motivul acestei neașteptate vrăjmășii, deocamdată, nu-l cunoaștem. E, probabil, o chestiune de concurență în ale democrației. O afacere de principii politice. O supralicităție pe tărâmul cugetărei libere...

Subiectul, prin urmare, nu e interesant, și cearta dintre cele două gazete ne-ar lăsa așa cum ne-a găsit: perfect indiferenți, dacă urechia noastră, asaltată de asurzitoarele imprecțiuni de lavră, n'ar prinde, fără să vrea, câteva amănunte picante din i. v. l. mășeala sunetelor. Aflăm, astfel, lucruri demne de reținut din tenebroasa

existență a bunelor tovarășe de până ieri, cari, într'un unison atât de induioșător, urmăreau tuziunea partidului țărănesc cu cel național. Aflăm, de pildă, că *Lupta* a trecut prin mâinile dlui Alfred Hefter, și că astăzi este proprietatea celebrului domn Pața (care nici măcar nu poate fi confundat cu dl Pațac, cunoscutul fabricant de mezeluri din Capitală) Și trebuie să credem că-i așa, deoarece o spune *Adevărul*, care cunoaște toate secretele suratei de vis-à-vis. Aflăm apoi, că nici *Adevărul* nu stă mai bine, și că bravul combatant pentru drepturile omului aparține unui domn Pauker, (tot așa de celebru ca și d. Pața) cu singura deosebire, că dl Pauker mai are la activul său și o oarecare încurcătură cu niște falșuri operate pe vremea ocupației germane la București... Și trebuie să credem că-i așa, deoarece o spune *Lupta*, care știe tot ce se petrece în prăvălia vecinului din față!

Cu toate că nu ofere nici o senzație estetică, am dori ca polemica să continue. Ea nu e câtuș de puțin inutilă, de vreme ce honigmanii, grauerii și brăniștenii, în fierbințeala încăerării își dau la iveală, pe bază de perfectă reciprocitate, toate turpitudinile ascunse ale dubioasei lor profesii.

Dați-i înaintea, scumpilor. confrăți, noi ascultăm și vă suntem recunoscători! Haideti, nu vă jenați... Al cui ziceați, că e *Adevărul*? Din ce bacșuri se ține *Lupta*?

Dicționarul erorilor. — Un englez, d. C. Clark, a scos de curând o carte foarte interesantă, cuprinzând o colecție de erori: ale istoriei, ale geografiei și ale literaturii, în care stăruim cu toții, din lene de a controla anumite prejudecăți moștenite. Cartea are o mie de pagini. Erorile înregistrate se ridică la câteva mii. Ni se spune astfel, că Wilhelm Tell n'a existat

niciodată, califul Omar n'a ars biblioteca din Alexandria, Cleopatra n'a fost egipteană, ci grecoalcă, broaștele nu mănâncă insecte, maimușele n'au purici, pasărilor nu mor niciodată de frig, etc. etc...

Inregistrând apariția impunătorului volum, confratele nostru *Patria* nu se poate răbda să n'o privească și... din punct de vedere politic. Oficiosul partidului național, care nu poate să uite cu nici-un prilej că face opoziție, adaugă, ca din partea sa, următoarele considerații de întrunire publică: — „E o pierdere inutilă de vreme de a se încerca o îndrumare a omenirii pe calea cea bună a dreptății și a adevărului, când se știe, că la baza acestei lumi există blestemul păcatului inițial și când totul se clădește pe ilegalitate și minciună“.

Se zice, că o revistă americană s'a întrebat, ce s'ar întâmpla, dacă măcar pentru două zeci și patru de ore, adevărul ar ieși la iveală. Răspunsurile au fost dintre cele mai vârlate. Unii au fost de părere, că în cazul acesta, trei sferturi din căsătorii s'ar strica.

Fiește, toate acestea sunt glume. Dar, pentrucă *Patria* face aluzii politice, și se războiește cu adversarii săi de azi cu ajutorul cărței dlui C. Clark, am putea să întrebăm și noi: ce s'ar alege din partidele noastre politice dacă lumea s'ar scutura de nenumăratele erori în mijlocul cărora trăește?

Profeția e greu de făcut. În orice caz, de un lucru suntem siguri: partidul național s'ar evapora în primele douăsprezece ore. Inchipuiți-vă ce ar fi, dacă nu s'ar mai găsi nimeni, care să creadă în legenda dlui Iuliu Maniu!

Ruy Blas. — D. Zaharia Bârsan a înscris în repertoriul Teatrului Național din Cluj drama în versuri a lui

Victor Hugo, ademenit, probabil, de avântul liric al rolului titular, pe care l'a interpretat dealtfel cu mare insuficiență. Alegerea n'a fost tocmai greșită. Povestea nefericitului lacheu, care sub un nume și sub o pelerină de împrumut, slujind fără să știe ura stăpânului său, cucerește inima unei Regine și reușește cât p' aici să oprească regatul Spaniei de pe povârnișul decadenței, cuprinde în sine toate naivitățile de cugetare și toate strălucirile de expresie ale teatului romantic. E o experiență care a reușit. Această literatură n'a pierdut încă pe toți admiratorii săi.

În ale sale „Câteva păreri“ asupra artei, Caragiale batjocorește, cu verva lui de analist necruțător, situația cam ridicolă a sârmanului Ruy-Blas, care, îndrăgostit la nebunie de frumoasa sa Regină, n'are altceva mai bun de făcut, când se găsește înfășșit alături de ea, decât să țină un discurs politic de cincisute de versuri împotriva miniștrilor cari jefuiesc vistieria țării... Caragiale are, poate, dreptate. Dar cele cinci sute de versuri sunt admirabile. În Ruy-Blas se trezește omul din popor, revoltat de nedreptate, și publicul aplaudă cu plăcere fulgerătoarea filipică împotriva corupției. Iubirea triumfă, la sfârșit, printr'o sticlută cu otravă...

Cu netăgăduitele sale preferințe pentru rolurile de tragică risipire sufletească, d. Zaharia Bârsan a jucat pe eoul dramei lui Victor Hugo cu un elan bine susținut, dând versurilor toată muzicalitatea necesară și gesturilor sale amploarea cuvenită.

Traducerea regretatului Olănescu-Ascânio ar fi trebuit, desigur, revizuită. Are prea multe stângacii de versificare și prea multe accente de proză. Actorii noștri, în special d. Neamtzu-Ottonel, s'au luptat cu ele cum au putut.